

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 196/2011-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. mája 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť D. R., Ž., zastúpeného advokátkou Mgr. A. T., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 5/2004 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 5/2004 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 5/2004 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici j e p o v i n n ý uhradiť D. R. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet advokátky Mgr. A. T., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 196/2011 z 3. mája 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť D. R. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 5/2004.

K veci sa vyjadril podaniami predsedu senátu krajského súdu doručenými ústavnému súdu 6. apríla 2011 a 20. mája 2011, z ktorých vyplýva, že krajský súd vo veci rozhodol 9. septembra 2010 tak, že sťažovateľa odsúdil pre trestný čin „*sprenevery podľa § 248 ods. 1, 5 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. k trestu odňatia slobody na 3 roky a 6 mesiacov, a to za použitia zmierňovacieho ustanovenia § 40 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. Pre výkon uloženého trestu zaradil obžalovaného podľa § 39a ods. 2 písm. a) Tr. zák. č. 140/1961 Zb. do prvej nápravnovúchovnej skupiny.*

Podľa § 53 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. uložil obžalovanému R. aj peňažný trest vo výmere 5.000,- € a pre prípad, že by výkon tohto trestu mohol byť úmyselne zmarený, ustanovil náhradný trest odňatia slobody na jeden rok.

Ďalší spoluobžalovaný bol spod obžaloby oslobodený.

Proti tomuto rozsudku podali do zápisnice o hlavnom pojednávaní odvolanie obžalovaný D. R., a to do výroku o vine a treste a tiež krajský prokurátor do trestu u obžalovaného R. a do oslobodzujúcej časti týkajúcej sa spoluobžalovaného. Toto odvolanie prokurátor zobrať späť.

Vzhľadom na značnú pracovnú zaťaženosť a samotnú náročnosť veci, som ako predseda senátu v zmysle § 129 ods. 2 Tr. por. č. 141/1961 Zb., požiadal predsedu súdu o predĺženie lehoty na spracovanie rozsudku do 31. 12. 2010. Tejto mojej žiadosti bolo vyhovené. Rozsudok bol následne vypracovaný a expedovaný jednotlivým stranám, avšak doposiaľ nebol doručený všetkým oprávneným, preto sa trestný spis nachádza na Krajskom súde v Banskej Bystrici. Potom, ako sa podarí doručiť rozsudok všetkým zo zákona určeným stranám, vec bude neodkladne predložená odvolaciemu súdu k rozhodnutiu.

...na doplnenie uvádzam, že v tejto trestnej veci krajský súd zobrať do úvahy určité prietahy v konaní, ktoré išli k ľarche sťažovateľa a to pri ukladaní trestu. Z toho dôvodu aplikoval zmierňovacie ustanovenie a uložil mu trest pod spodnou hranicou zákonom určenej trestnej sadzby za trestný čin, pre ktorý bol uznaný vinným.

Trestná vec sťažovateľa sa v súčasnosti nachádza na Najvyššom súde SR v rámci odvolacieho konania.“

K stanovisku krajského súdu sa právna zástupkyňa sťažovateľa v stanovenej lehote nevyjadřila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti, k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu krajského súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Konanie v trestnej veci sťažovateľa sa začalo podaním obžaloby Krajskou prokuratúrou v Banskej Bystrici 19. mája 2003 na sťažovateľa a ďalšieho obžalovaného Okresnému súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“), ktorý 17. septembra 2003 trestnú vec proti obvineným zastavil, lebo trestné stíhanie je neprípustné.

Dňa 19. septembra 2003 Okresná prokuratúra Žiar nad Hronom (ďalej len „okresná prokuratúra“) podala proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej 12. novembra 2003 krajský súd rozhodol tak, že sťažnosť okresného prokurátora zamietol.

Dňa 14. júla 2004 Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom sp. zn. 4 Tz 17/04 na základe sťažnosti generálneho prokurátora Slovenskej republiky rozhodol, že právoplatným uznesením krajského súdu bol porušený zákon.

Dňa 8. septembra 2004 okresný súd uznesením vec postúpil na prejednanie krajskému súdu. Proti tomuto uzneseniu podal 30. septembra 2004 sťažovateľ sťažnosť. Krajský súd následne 30. novembra 2004 jeho sťažnosť zamietol a 18. marca 2005 krajský súd vyslovil svoju nepríslušnosť vo veci konať [§ 188 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku platného v relevantnom čase] a vec postúpil najvyššiemu súdu 9. mája 2005 na rozhodnutie sporu o príslušnosť.

Dňa 27. októbra 2005 najvyšší súd rozhodol, že podľa § 24 ods. 1 Trestného poriadku je vo veci príslušný konať krajský súd a 11. novembra 2005 vec vrátil krajskému súdu.

Dňa 2. novembra 2007 krajský súd podal informáciu o stave konania na krajskú prokuratúru a 19. marca 2009 zisťoval pobyt sťažovateľa.

Dňa 11. januára 2010 krajský súd oznámil krajskej prokuratúre, že nariadi termín hlavného pojednávania v prvom štvrtroku. Dňa 7. apríla 2010 bolo hlavné pojednávanie odročené na 17. máj 2010 pre nedodržanie lehoty na prípravu pojednávania voči druhému obžalovanému. Dňa 17. mája 2010 sťažovateľ predniesol návrh nahradiť výšku škody, ktorú spôsobil, krajský súd vypočul obhajcov a obžalovaných, ako aj svedkov a hlavné pojednávanie odročil na 9. až 10. september 2010, na ktorom uložil sťažovateľovi trest odňatia slobody na 3 roky a 6 mesiacov so zaradením do 1. nápravno-výchovnej skupiny, peňažný trest 5 000 €, a v prípade, že by výkon tohto trestu bol úmyselne zmarený, náhradný trest odňatia slobody na jeden rok. Druhého obžalovaného spod obžaloby oslobodil.

Dňa 25. marca 2010 bol vypracovaný rozsudok, ktorý bol sťažovateľovi doručený 31. marca 2011. Dňa 4. mája 2011 krajský súd zaslal spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...“.

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) má obvinený právo na to, aby o jeho trestnom obvinení bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESLP vo veci Wemhoff v. Nemecko z 27. júna 1968).

Pokiaľ ide o primeranosť lehoty, v ktorej má byť vec obvineného prejednaná, je pojem primeraná lehota relatívny. Neexistuje žiadna absolútne stanovená doba, ktorej prekročenie by bolo automaticky kvalifikované ako doba neprimeraná. Primeranosť doby konania... sa posudzuje podľa konkrétnych okolností prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci König v. Nemecko z 28. júna 1978).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 813/00), pričom „k naplneniu práva na súdnu ochranu v rozhodovaní o veci samej dochádza zásadne právoplatným rozhodnutím...“ (IV. ÚS 68/02).

Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného [obmedzenie práv a slobôd, vplyv na povesť, postavenie v zamestnaní a pod. (napr. rozsudok ESLP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. júna 1987)].

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup

samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokovávanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a neuskutočnil vo veci žiadne úkony (napr. m. m. II. ÚS 4/03, II. ÚS 177/03, IV. ÚS 82/04 a IV. ÚS 246/05). Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, keďže krajský súd vo veci samej neurobil žiaden relevantný úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, v období od 11. novembra 2005 (keď mu bol spis vrátený z najvyššieho súdu), až do 7. apríla 2010, keď sa uskutočnilo hlavné pojednávanie. Dňa 9. septembra 2010 vydal síce rozsudok, ale do dňa prijatia sťažnosti ústavným súdom nepredložil spisový materiál najvyššiemu súdu pre účely rozhodnutia o tomto odvolaní. Vytknúť krajskému súdu možno i to, že od 8. septembra 2004, keď okresný súd uznesením vec postúpil na prerokovanie krajskému súdu, ten vyslovil svoju nepríslušnosť v marci 2005 a vec postúpil najvyššiemu súdu 9. mája 2005 na rozhodnutie sporu o príslušnosť. I tento úkon ústavný súd vyhodnotil ako neefektívny, pretože jeho vecná príslušnosť bola napokon určená najvyšším súdom. Z obsahu spisu ústavný súd nezistil, že by sťažovateľ prispel k predĺženiu konania.

Ďalej treba uviesť, že hoci krajský súd v septembri 2010 rozhodol, do dňa prejednania sťažnosti ústavným súdom konanie nebolo právoplatne skončené. Z toho vyplýva, že krajský súd počas takmer sedemročného obdobia nedokázal organizovať procesný postup plynulo a efektívne tak, aby odstránil stav právnej neistoty sťažovateľa.

Ústava vo svojom siedmom oddiele druhej hlavy v rámci úpravy práva na súdnu ochranu osobitný význam pripisuje tomu, aby sa spravodlivosť nevykonávala s oneskorením, ktoré by mohlo ohroziť právo na súdnu ochranu vo svojej podstate, a tým ohroziť aj dôveryhodnosť justície. Ústava takto zaviazala predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti na prijatie príslušných opatrení umožňujúcich prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných prieťahov, a tým aj vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, IV. ÚS 26/02).

S poukazom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 5 T 5/2004 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde krajskému súdu, aby v označenej trestnej veci sťažovateľa konal bez zbytočných prietáhov aj bez toho, aby sťažovateľ o to v sťažnosti žiadal. Urobil tak aj napriek tomu, že v čase rozhodovania o sťažnosti sa vec nachádza na najvyššom súde, pretože krajský súd bude aj po jeho rozhodnutí a vrátení spisu vykonávať ďalšie úkony podľa Trestného poriadku.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou Mgr. A. T. Sťažovateľ si uplatnil trovy konania spolu v sume 254,88 €, ktoré bližšie nešpecifikoval.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania za dva úkony právnej služby urobené v roku 2010 a režijný paušál je totožná so sumou vypočítanou ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto mu ju priznal v sume 254,88 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2011